

PAJKI Z LUBNIKA (1024 m)

Letošnja in deloma lanskoletna raziskovanja pajkov na loškem ozemlju so bila namenjena Lubniku (1024 m), predvsem bukovim gozdovom ob njegovem vrhu, tod je bilo (6. oktobra) nastavljenih tudi 7 etilenglikolskih pasti, toda tudi travnata pobočja ob njegovem vznožju tako z loške kot s selške strani so bila vključena v tovrstno raziskovanje. Med vsemi pregledanimi pajki (271) se je ujelo v pasti 149, ostali so bili ujeti z roko, sitom ali lovilnico; po dose-
danjih raziskavah pripadajo ujeti pajki 61 različnim vrstam.

Naj najprej navedem pajke, ki so se ujeli v pasti.

	1969		1970				
	X	XI	IV	V	VI	VII	VIII
<i>Coelotes inermis</i> L. Koch	21m+1ž	12m+1ž	2m+1ž	14m+1ž	4m	—	—
<i>Harpactes lepidus</i> C. L. Koch	3m+3ž	—	4m+7ž	4m+2ž	11m+3ž	7m+1ž	—
<i>Cybaeus tetricus</i> C. L. Koch	—	1ž	—	—	—	—	12m
<i>Lepthyphantes</i> <i>tenebricola</i> Thorell	1ž	1ž	4ž	—	—	1m+1ž	2m+2ž
<i>Amaurobius</i> <i>obustus</i> L. Koch	—	—	1m	4m	1m	—	—
<i>Centromerus</i> <i>crosbyi</i> Fage et Kratochvil	2m+2ž	—	—	2ž	—	—	—
<i>Mecopistes silus</i> Cambridge	—	—	1m+1ž	—	—	—	—
<i>Centromerus</i> <i>sellarius</i> Simon	—	—	1ž	—	—	—	—
<i>Troglohyphantes</i> <i>poleneci</i> Wiehle	—	—	—	—	—	1ž	—
<i>Robertus lividus</i> Blackwall	1ž	—	—	—	—	—	—
<i>Cybaeus minor</i> Chyz., Kulcz.	1ž	—	—	—	—	2m	1ž
<i>Coelotes poleneci</i> Wiehle	1m	—	—	—	—	—	—
<i>Zelotes apricorum</i> L. Koch	—	—	—	—	—	1ž	—

Pod vrhom so bile poleg navedenih vrst ujete še s sitom in z roko:

Dysdera longirostris Doblika (1m+1ž, VI)
Comaroma simoni Bertkau (1m+1ž, VI, 1ž, VII, 1m, VIII)
Wideria mitrata Menge (1ž, VI)
Microneta viaria Blackwall (7m, X, 1m+3ž, VI)
Lepthyphantes alacris Blackwall (1ž, V)
Lepthyphantes obscurus Blackwall (1ž, VI)
Hahnina pusilla C. L. Koch (1m+3ž, VII, XI)

V bukovih, deloma mešanih gozdovih pod in nad Gabrovim pa sem našel pod kamenjem, listjem, ob drevju, na vresju naslednje vrste:

Amaurobius jugorum L. Koch (1m, X)
Centromerus similis Chyzer, Kulczynski (2ž, XI)
Tapinopa longidens Wider (1ž, XI)
Labula thoracica Wider (1ž, XI)
Lepthyphantes mansuetus (1m, XI)
Lepthyphantes flavipes (3m+1ž XI)
Linyphia clathrata (inadult, XI)
Episinus sp. (inadult, XI)
Cyclosa conica Pallas (inadult, X)
Meta reticulata (1m+1ž, X)
Linyphia triangularis Clerk (1ž, X)
Aranea diadema Linne (1ž inadult, X)
Diaea dorsata Fabricius (inadult, X)
Hahnina bressica Simon (1ž, XI)
Histopoma torpida (inadult, XI)
Tegenaria silvestris L. Koch (1m, XI)

Na travnikih za gradom so bili v letošnji pomladi ujeti pajki, skoraj sami volkeci (*Lycosidae*) razen predzadnjega rakovičastega pajka (*Xysticidae*) in zadnjega skakača (*Salticidae*).

Tarentula cuneata Clerck (15m+5ž, IV, V)
Tarentula barbipes Sundevall (1m, IV)
Tarentula trabalis Clerck (1m, V)
Lycosa pullata Clerck (3m+2ž, IV)
Lycosa tarsalis Thorell (1ž, V)
Lycosa chelata O. F. Mueller (1ž, VI)
Xysticus bifasciatus C. L. Koch (1m, V)
Evarcha marcgravii Scopoli (1m, VIII)

Na njivah in travnikih v Gabrovem sem ujel:

Pisaura listeri Scopoli (2ž, VIII)
Lycosa agrestis Westring (3m+1ž, V, VI)
Lycosa hortensis Thorell (1ž, V)
Aranea cucurbitina Linne (1m+1ž, VI)
Aranea raji Scopoli var. *betulae* (1m, VIII)

Ob poti, ki pelje s Praprotnega k Tomažu nad Praprotnim in dalje proti Zalubnikarju, so bili ujeti z roko in lovilnico:

Erigone dentipalpis Wider (5m+4ž)
Asagena phalerata Panzer (1ž, VIII)
Prolinyonia emphana Walckenaer (1m, VIII)
Prolinyphia marginata C. L. Koch (1m inadult)
Linyphia triangularis Clerck (2m+2ž, VIII)
Meioneta rurestris C. L. Koch (1ž, VIII)
Tarentula aculeata Clerck (1ž, VIII)
Lycosa saccata Linne (1ž, VIII)
Lycosa pullata Clerck (3ž, VIII)
Aulonia albimana Walckenaer (inadult, VI)

Agelena labyrinthica Linne (1m+1ž, VIII)
Tegenaria luxurians Chyz., Kulcz. (1ž, VI)
Haplodrassus signifer C. L. Koch (2ž, VI)

Poglejmo najprej k pajkom, ki so se ujeli v pasti! Kot je razvidno iz seznama, pasti niso pregledovane od decembra do aprila — tedaj so bile namreč pod snegom; saj je še 30. aprila, ko bi morala biti pomlad že v polnem razmahu, na nekaterih pasteh še ležal sneg. Za gradom so tedaj cvetele še podlesne vetrnice, spomladanski svišči, zaspančki, vijolice; ti prvi znanilci pomladi bi morali že davno odcveteti. Jeseni lanskega leta sem bil zadnjič na Lubniku 17. novembra; v začetku decembra je že zapadel sneg. (Pri zadnjem pregledu 8. VIII. 1970 je bila ena past uničena, sicer pa je vseh 7 pasti v redu delovalo.)

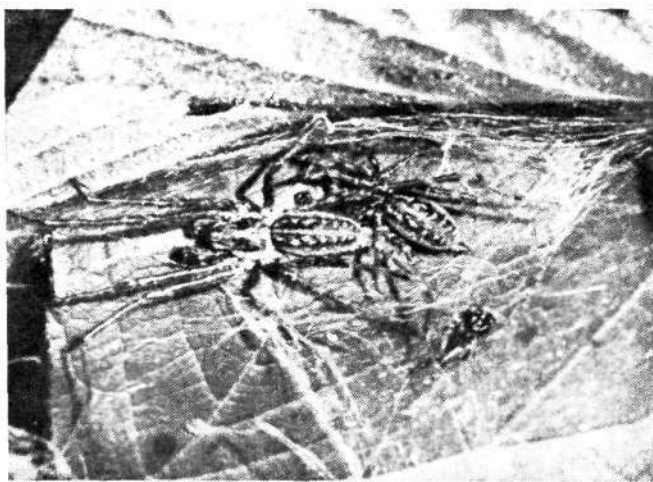
Ko smo lansko leto pregledovali pajke s Pasje ravni, smo našli velike podobnosti med pajki, ki žive v bukovih gozdovih na Blegošu, Ratitovcu, Starrem vrhu, in onimi s Pasje ravni. Rekli smo, da so podobnosti, kar se vrst in kar se njihovih povezav v združbe, asociacije tiče, odsev predvsem podobnih življenjskih pogojev, ki jih nudijo ti višinski bukovi gozdovi; mogoče pa jih vsaj deloma še veže davna preteklost, ko je bila Pasja ravan še del miocenskega ravnika in tesneje povezana z Blegošem, Starim vrhom, Lubnikom, Toščem (glej Fr. Planina: Geološki razvoj pokrajine v: Poljanska in Selška dolina).

Ako primerjamo sedaj še pasjeravanske in lubniške pajke, zlasti tiste, ki so se ujeli v pasti, postavljene v skoraj isti višini in v istem številu (7), je podobnost 61,6 % (s starovrškimi je bila podobnost 60,3 %); ako pa pritegnemo v primerjavo še tiste vrste, ki so bile ujete s sitom tam, kjer so bile nastavljene pasti, potem pa je podobnost še večja, kar 77-odstotna. Med prvimi petimi vodilnimi, dominantnimi vrstami pa so vse razen ene tj. *Cybaeus tetricus* iste. To zadnjo vrsto zastopa na Pasji ravni vrsta istega rodu *Cybaeus minor*, ki pa živi tudi na Lubniku, samo, kot je razvidno iz pregleda, v manjšem številu. Torej tudi lubniški pajki ne nasprotujejo domnevi, da so omenjene podobnosti v sestavi pajčjih združb tudi odraz davne preteklosti, ko je bila Pasja ravan še tesneje povezana tudi z Lubnikom.

Naj se v naslednjem dotaknem nekaterih pajkov, ob katerih se doslej še nismo ustavljali. V seznamu pajkov, ki so se ujeli v pasti, je na šestem mestu vrsta *Centromerus crosbyi* Fage et Kratochvil. Ko sem bil lansko leto pri svetovno znanem češkem arahnologu Fr. Millerju, mi je na moje veliko presenečenje pokazal delo prav tako znanega češkega arahnologa J. Kratochvila (najboljši poznavalec jugoslovanskih jamskih pajkov), kjer je opisana ta vrsta iz neke jame na Primorskem. Da je bila ta vrsta najdena najprej v jami in ne na prostem, se ne smemo čuditi, saj so bili jamski pajki tako v slovenskem kot jugoslovanskem merilu že dokaj dobro znani (J. Kratochvil 1934), ko se sistematsko raziskovanje izvenjamske arahnidske favne tako v jugoslovanskem kot tudi v slovenskem merilu še začelo ni. Medtem ko je bil opis tega pajka izvršen na enem samem primerku, torej izredno redek jamski pajek, spada po dosedanjih raziskovanjih predvsem loškega ozemlja med najbolj pogostne t. i. mikrokavernikolne pajke, to je take, ki žive v rovih, ki so jih napravile voluharice in miši pod steljo, med in pod listjem v naših gozdovih. Za razumevanja naše jamske pajčje favne so take najdbe kot je prav *Centromerus crosbyi* kot tudi že prej omenjena (Loški razgledi XVI, 1969) *Troglohyphantes montanus* in *T. excavatus* zelo važni; spadajo namreč med najbolj razširjene pajke in govore za to, »da so bili gozdovi in rovi ter majhne votlinice pod listjem in kamenjem prvotno življenjsko okolje teh pajkov in odtod so naselili šele jame,

kjer so našli tako glede vlage, svetlobe in deloma tudi glede temperature podobne življenjske pogoje» (Polenec, 1969). *Centromerus crosbyi* je bil doslej najden v dolini Luše, na Starem vrhu, Blegošu, Ratitovcu in v Sopotnici. Če so le pogoji: dovolj stelje in primerna vlaga, povsod ga najdemo od doline Luše in Sopotnice pa do 1500 m, do gozdne meje.

Ustavil bi se še pri dveh, treh vrstah, ki so sedaj prvič omenjene, oziroma se pri njih še nismo ustavili: to so *Comaroma simoni*, *Asagena phalerata*, *Agelena labyrinthica* in še pri velikem volkcju. Prvi *Comaroma simoni* je zanimiv droben, komaj dober milimeter in pol velik rdeče rjav pajček (*Micryphantidae*), čigar sistemska uvrstitev še ni povsem jasna; živi pod listjem, med steljo, torej odsvetlobna življenje, s čimer v zvezi so tudi njegove slabo razvite oči. Telo je večji del pokrito z močno odebeljeno rdečkasto hitinjačo, ki kot nekaka skorja pokriva večji del telesa. V pasti se ta pajek še ni ujel, je pa v bukovih gozdovih ob vrhu zelo razširjen, saj sem ga dobil povsod, kjer sem sejal steljo, pa tudi če je bilo manj kot m². Znani strokovnjak H. Wiehle označuje tega pajka kot izrazito vzhodnoevropsko vrsto; v Nemčiji je bil najden en sam primerek, in sicer v renski dolini. Ni dvoma, da morajo življenjski pogoji v lubniških gozdovih tej vrsti ustrezati in je loško ozemlje njena najbolj zahodna meja.

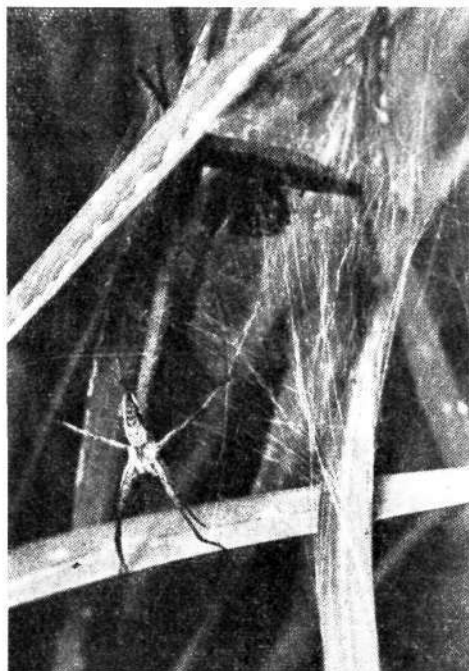

Lijakar *Agelena labyrinthica*

Drugi *Asagena phalerata* spada med kroglaste pajke (*Theridiidae*); ujeta, pol centimetra dolga samica s temno rjavim glavopršjem in črnim zadkom z belimi lisami (slika!) je bila ujeta v majhni votlinici na sončnem obronku ob poti, ki pelje od Tomaža nad Praprotnim proti Lubniku.

Kmalu, ko se začne pot s Praprotnega nekoliko dvigati, so se razprostirale ob bregu med še nepokošeno travo, med mladimi smrekicami izredno velike pajčevine, podobne tistim, ki jih oziroma so jih predli hišni pajki nekoč v temačnih, lesenih hišnih kotih, za tablam; sedaj so se preselili v hleve in skednje. Ne samo pajčevine, tudi pajek sam *Agelena labyrinthica* je sorodnik hišnega pajka in je tako splošno razširjen in velik, da je dal celi družini lijakarjev svoje ime (*Agelenidae*). Našel sem samca in samico skupaj v za-

predku ob jajčecih, zapredenih v kokon; v splošnem, kot je znano, so pajki samotarci, ne marajo za družčino in se samec približa samici le ob času ploditve pa še takrat mu grozi smrt. No, ta naš veliki lijakar ni tak, samica, ki je le malenkost večja od samca, se kar dobro razume s svojo »slabšo« polovico; cele tedne živita skupaj, se sončita in celo jesta iz iste sklede, tj. izsesavata isti plen.

Veliki volkec *Pisaura listeri*

Slika nam kaže samico velikega volkca *Pisaura listeri*, kako varuje in bedi nad svojimi mladiči, ki se »igrajo« v zapredku nad njo. Naj so samice do svojih ženinov še tako neprijazne, so za svoj zarod zelo skrbne, taka je tudi samica velikega volkca; lani smo si ga ogledali pri njegovem svojskem svatovanju in je bil samec s poročnim darilcem predvsem deležen naše pozornosti, sedaj pa si oglejmo skrbno samico. Preden samica odloži jajčeca, si poišče kje na grmovju ali med travo (tako je bilo na jasi pod Gabrovim) primerno zavetišče. Tu si sprede pravo otroško sobico. Od vseh strani jo zapre, le spodaj pusti širok vhod. Streha je tako gosto stkana, da je tudi dež ne premoči. V notranjosti je vsa prepredena s tankimi nitkami. Nanje se samica obesi s svojim zakladom, z zapredkom jajčec, ki jih drži s čeljustmi. Ko pridejo mladiči na svet, tedaj jim prepusti sobo, sama pa se umakne in pazi na zarod: celo takrat kadar dežuje se ne umakne pod pajčevinasto streho. Njen zarod pa se medtem spušča med nitkami in pleza po njih. Kot žive rumene kroglice so. Če jih kaj vznemiri, se hipoma razlezejo na vse strani in se kot na povelje ustavijo. Ko pa nevarnost mine, se spet zberejo v lep rumenkast klobčič. Toda skupnega življenja je kmalu konec in mladi pajki začno samostojno življenje, samicam se pa tudi izteče življenje...

Chyzer C., Kulczynski L.: Araneae Hungariae, Budapest 1891, 1894 — Dahl Fr., Dahl M.: Spinnentiere oder Arachnoidea II, Tierwelt Deutschlands, Jena 1927 — Kratochvil J.: Liste generale des Araignees cavernicoles en Yougoslavie, Prirod. razprave, Ljubljana 1934 — Fage L. et J. Kratochvil: Une araignee cavernicole nouvelle de la Province de Trieste, Bull. Soc. ent. Fr. 1933 — Lock F.: Aus dem Leben der Spinnen, Ehringen 1939 — Locket M. A., Millidge A. F.: British Spiders, London 1951, 1953 — Polenec A.: Iz življenja pajkov, Ljubljana 1952 — Polenec A.: Pajki z loškega pogorja (Stari vrh 1205), Loški razgledi XIII, 1966 — Polenec A.: Pajki iz Selške doline, Loški razgledi X, 1963 — Polenec A.: Pajki s Pasje ravni, Loški razgledi XVI, 1969 — Polenec A.: Zur Kenntnis der mikrocavernicolen Spinnen-Arten Sloweniens, Bull. d. Mus. Nat. d' His. Nat., Tome 41, Paris 1970 — Wiehle H.: Spinnentiere oder Arachnoidea VI, Jena 1931 — Wiehle H.: Spinnentiere oder Arachnoidea VIII, Jena 1937 — Wiehle H.: Linyphiidae, Tierwelt Deutschlands, Jena 1956 — Wiehle H.: Micryphantidae, Tierwelt Deutschlands, Jena 1960 — Wiehle H.: Spinnen aus Slowenien I, II, Senck. biol. 42, 45, 1961, 1964

Zusammenfassung

ZUR KENNTNIS DER SPINNENFAUNA DES BERGLANDES VON ŠKOFJA LOKA (LUBNIK 1024 m)

In den Jahren 1969 und 1970 setzte der Autor seine Untersuchungen der Arachnidenfauna des Berglandes von Škofja Loka fort und widmete dabei den Buchenwäldern des Berges Lubnik (1024 m) besondere Beachtung.

Im Buchenwalde wurden 7 Äthylenglykolfallen gestellt. Die Spinnenarten, die in den Fallen gefangen wurden, im ganzen 13 Arten, sind aus der Tabelle im Text zu entnehmen. Aus der Tabelle ist auch die Dynamik der Arachnidenassoziation zu ersehen; dem Verzeichnis sind noch 7 Arten angeschlossen, die mit der Hand und dem Sieb unmittelbar bei den Fallen gefangen wurden. Darauf folgen die Arten, die in den Buchen- bzw. Mischwäldern leben, die die Südhänge des Lubnik bedecken. Schließlich sind die Spinnen verzeichnet, die am Fuße des Lubnik in den Wiesen und Feldern neben den Wegen und Pfaden leben, die zum Berge führen. Es wurden 271 Spinnen gefangen, die zu 61 Arten gehören.

Schon bei den Untersuchungen der Spinnenfauna der Pasja ravan (Loški razgledi XVI, 1969) wurde die Meinung vorgebracht, daß die Ähnlichkeiten, die die Spinnenassoziationen der untersuchten Berggebiete (Ratitovec, Bleško, Stari vrh — Loški razgledi XIII, XIV, XV) mit der Spinnenassoziation der Pasja ravan aufweisen, nicht nur das Resultat der ähnlichen Bedingungen sind, die in den Buchenwäldern der erwähnten Gebiete herrschen, sondern daß die Wurzeln dieser Ähnlichkeit auch in der Vergangenheit zu suchen seien, als die Pasja ravan am Ausgang des Tertiärs mit dem Berglande am linken Ufer der Poljanščica enger verbunden war. Diese Meinung bestätigen auch die diesjährigen Untersuchungen der Spinnenfauna des Lubnik: die Ähnlichkeit zwischen den Spinnenassoziationen der Pasja ravan und des Lubnik ist 61,6prozentig, zusammen mit den unmittelbar bei den Fallen mit dem Sieb gefangenen Tieren sogar 77prozentig. Unter 5 dominanten Arten sind in beiden Assoziationen vier Arten, und zwar *Coelotes inermis*, *Harpactes lepidus*, *Lepthyphantes tenebricola* und *Amaurobius obustus* die gleichen und auch die Reihenfolge ist sehr ähnlich. Statt des *Cybaeus minor* der Pasja ravan kommt auf dem Lubnik *Cybaeus tetricus* als dominante Art vor, während *C. minor* mit nur 4 Individuen vertreten ist.

Centromerus crosbyi (vom bekannten tschechischen Arachnologen Fr. Miller 1969 bestimmt) war bis jetzt nur aus einer Höhle in der Nähe von Triest bekannt; auf dem Lubnik und auch im Lušatal, auf dem Bleško und dem Ratitovec kommt er überall vor und gehört zusammen mit *Troglohyphantes montanus* zu den häufigsten Spinnen. Diese einst so seltenen Höhlenspinnen (auch von *Centromerus crosbyi* ist nur ein von Fage et Kratochvil im Jahre 1933 beschriebenes Männchen bekannt) gehören jetzt zu den verbreitetsten und häufigsten Buchenwaldspinnen. Daher ist anzunehmen, daß die Besiedlung von Höhlen auch durch diese *Centromerus*-Art von der Oberfläche aus erfolgt ist.

Weiter sei die Häufigkeit von *Comaroma simoni* aufmerksam gemacht.

Abschließend werden noch einige Arten, und zwar *Asagena phalera*, *Agelena labyrinthica* und *Pisaura listeri* näher besprochen, wobei auch einige allgemein bekannte und interessante Tatsachen ihrer Lebensweise geschildert werden.